

Johannes V. Jensens Slagsang for Danske Studenters Roklub

This essay is devoted to the genesis of Johannes V. Jensen's song 'Slagsang for Danske Studenters Roklub' (1921; Song for the Danish Students' Rowing Club). Jensen was involved in efforts resulting in the inauguration in June 1920 of a new boathouse (the very first work by the young architect Poul Henningsen, who would later become a distinguished figure of the so-called 'kulturradikale' movement of the late 1920s and 1930s). The song was subsequently written – to an old Scottish tune, according to a note in the table of contents of his *Digte. Tredie Udgave*, 1921. However, the song was printed as a broadsheet with a melody by composer Peder Gram. It was apparently considered too difficult to sing on festive occasions and was abandoned a few years later. Some of the boats bought by the club at that time were named after characters in *Den lange Rejse* (six volumes, 1908-22; The Long Journey).

I forbindelse med udarbejdelsen af den kritiske, kommenterede udgave af Johannes V. Jensens *Samlede Digte* har jeg forsøgt at udrede forholdene omkring hans »Slagsang for Danske Studenters Roklub« fra 1921.¹ At den kendte forfatter også var et kendt navn i roklubmiljøet er hævet over al tvivl, men engagementets nøjere art er ikke desto mindre svært at få styr på.

Efter fusionen i 1917 af de akademiske roklubber til »Danske Studenters Roklub« blev der behov for et nyt klubhus. Opgaven blev lagt i hænderne på den unge arkitekt Poul Henningsen, tilsyneladende efter at Johannes V. Jensen havde lagt et godt ord ind for ham. Digteren og hans frue havde selskabelig omgang med Agnes Henningsen og hendes samlever Simon Koch.² Tiden er næppe gået med kortspil alene, og skal man tro Paul Hammerichs bog om PH, fik Johannes V. Jensen nærmest status som faderskikkelse for unge Henningsen.³ Hvorom alt er, så gav roklubben ham hans første betydelige opgave, »Det nye Hus i Kalkbrænderihavnen«, som *Årsberetning for 1919* (1920) omtaler den. Beretningen har flere bidrag om klubhuset. Johannes V. Jensen skriver s. 11-13 om selve stedet, med særlig dvælen ved guldaldermaleren Christen Købke, der jo gav det en plads i kunsthistorien. Poul Henningsen redegør s. 14-18 for sine funktionalistiske tanker om bådhuset. Og Leo Swane giver det s. 19-22 arkitektfaglig ros og ris med på vejen.

Huset blev indviet den 13. juni 1920, og ved samme lejlighed blev otte nye både navngivet af miljøets kendisser. Universitetets rektor, kirurgen Thorkild Rovsing, navngav »en 4-Aarers Inrigger af svær Type«, – som det anføres: »i en elegant versificeret Tale opkaldte han den efter Johannes V. Jensens berømmelige 'Dreng'« (verset er aftrykt i *Årsberetning for 1920* (1921), s. 16, med et billede af dåbsituationen). Om aftenen var der rusfest, og herom noteres: »Gang paa Gang lød Klubsangen: Vi løfter vor Baad og sætter den i Havet« (s. 10). Der var også adskillige taler: »Josias Bille [talte] for Johannes V. Jensen, Arkitekt Svane for Poul Henningsen«.

Andetsteds i årsberetningen fortæller *Politikens* redaktør Anker Kirkeby, at en del kendte mennesker ved sommeraftenstide færdedes ved klubhuset (eller »Tabernaklet«, som det blev kaldt). Bl.a. Johannes V. Jensen, »der har lovet os at skrive Klubbens Krigssang til Melodi af Aaretoldernes Knirken« (s. 27).

Jensen indfrieede løftet, formentlig afgivet ved indvielsen af de otte både. Året efter (på dato) blev fem nye både navngivet. Rektor var nu sprogforskeren Otto Jespersen, og han »opkaldte en 4-Aarers Outrigger efter 'Moa', den skønne og smidige Pige fra Johs. V. Jensens 'Bræen'. [...] Derefter navngav Johs. V. Jensen Klubbens første Kano, en svært bygget Tomandsbaad, der er bestemt til at være Aflaster for de mere ømfindtlige Singlescullers; 'Columbus' blev dens Navn«. (*Aarsberetning for 1921* (1922), s. 8). Begivenheden er forevignet s. 25 i beretningen, med et foto af Johannes V. Jensen ved kanoens stævne, og s. 26-29 aftrykkes hans tale »Ved Indvielsen af en ny Kano i Studenternes Roklub 13. Juni 1921«.⁴

Den af Knud Secher redigerede jubilæumsbog *Dansk Studenterroning gennem 75 år*, 1943, s. 233ff, henfører sangens tilblivelse til klubhusindvielsen i 1920. Men det må gælde selve løftet om at skrive en slagsang til afløsning af den, man sang så flittigt ved den nævnte lejlighed, jf. det ovf. anførte. Hans Hvass derimod giver klar besked: »Den 25. maj 1921 styrede Johannes V. Jensen en af Danske Studenters Roklubs fireårrers-inriggere, som jeg var med til at ro. Han skulle mærke takten i roningen for at få skrevet den rette rosang. Resultatet blev: Bær den lange Baad af Skuret«.⁵ Digtet må altså have ligget færdigt til festen den 13. juni 1921. Sandsynligvis har Johannes V. Jensen læst det op efter manuskript i forlængelse af sin tale for »Columbus«.

Men hvad med melodien? Her er der større uklarhed. Komponisten Peder Gram kan næppe have fået teksten i hænde før efter festen, så melodien stammer nok fra efteråret 1921.⁶ Nodetrykket fra Wilhelm Hansens Musikforlag har titlen »Bær den lange Baad af Skuret – «. *Danske Studenters Roklub's Sang*, med fotografi på forsiden af en båd, der bæres af skuret. Trykket er ikke registreret i Johannes V. Jensen-bibliografien. Den henviser kun til trykket i *Digte. Tredje Udgave*, som udkom den 5. oktober 1921, altså adskillige måneder efter den formodede præsentationsoplæsning af digtet.⁷ Såfremt nodetrykket skal gælde som førstetryk, må det være fremkommet i månederne mellem bådindvielsesfesten og digtsamlingens udgivelse. Forlaget har desværre ikke dateret det, end ikke forsynet det med det sædvanlige WH-nummer. Eksemplarerne i Det Kgl. Bibliotek og Statsbiblioteket er forsynet med påstemplet årstal »1922«, hvilket jo ikke udelukker en udgivelse sidst i 1921. Det eneste helt sikre er, at nodetrykket må have foreligget, da årsberetningen for 1921 gik i trykken, – idet den s. 22 giver melodien, og vel at mærke i faksimile efter nodetrykket.

I digtsamlingens indholdsfortegnelse er titlen generaliseret: »Slagsang for Røere«. Tillige oplyses, at digtet er skrevet til »en oldskotsk, maaske oldskandinavisk Melodi: *Tyr hæb us, ye Tyr ye Odin*«, og der gives tilmed en reference til en artikel fra 1875, hvori den oldskotske melodi er gengivet.⁸ Med andre ord, der henvises ikke hér til Peder Grams melodi, som da måske er blevet til i sidste øjeblik før nodebladstrykningen, og ikke nødvendigvis for offentliggørelsen af digtet i den kraftigt udvidede tredjeudgave af Jensens berømte 1906-digtsamling.

To manuskripter er bevaret, men de bidrager heller ikke til at skabe klarhed.

Det ene har kun to strofer, dog med den forfatterpåtegning, at »Første Vers gentages«. Hvad det jo bliver. Og da der ikke er trykafvigelser, er det oplagt at antage, at vi her har at gøre med trykmanuskriptet til nodebladet. En anden forfatterpåtegning går ud på, at sangen kan synges til den oldskotske melodi. Det forekommer underligt, at manuset er ekspederet til komponisten med den besked! Medmindre talen er om et diktat til Peder Gram om at lægge sig nært op ad de skotske toner.

Det andet manuskript er trykmanuskript til *Digte*, 1921. Det fremgår af de to forfatterpåtegninger, som det er forsynet med. Den første lyder: »NB Indsættes Pag 75«. Det andet foreskriver, at oplysningen om den oldskotske melodi indføres i indholdsfortegnelsen. Digtet blev faktisk placeret s. 75-76 i digtsamlingen, men tydeligvis på et sent tidspunkt, i korrekturfasen, for hvordan skulle Jensen ellers kunne angive placeringen med sidetals nævnelse! (I øvrigt har melodien nu i Jensens tanke fået et videre rum: »oldskotsk, maaske oldskandinavisk«.)

Hvorom alt er, – sangen blev ikke nogen succes i klubsammenhængen. Jubilæumsbogen fra 1943 oplyser, at den »de første Aar [blev] sunget ofte ved Festerne, men Melodien har været for vanskelig, saa den har ikke været brugt de senere Aar«. Hvad angår selve digtet, så indgår det i de to brede udvalg fra 1940'erne, som siden har dannet grundlag for al beskæftigelse med Johannes V. Jensens lyrik.⁹

Paul Hammerich omtaler Johannes V. Jensen ikke blot som »den myndige mentor for studenterroerne«, men også som »den store rorsmand«. Begge dele bør nok tages med et gran salt. Hans Hvass' oplysning om, at digteren tog med et bådehold ud for at »mærke takten i roning«, før han skrev sin slagsang, tyder ikke på, at roning ligefrem var rutine for ham.¹⁰ Derimod var han som rejseskildrer en fuldbefaren dampskibspassager. Også som skønlitterær forfatter beskrev han ofte livet »Paa Søen«, som titlen er på den kronik fra 1926, der indeholdt hans populære »Sømandsviser« (»En Sømand har sin Enegang«). Spændingen mellem udve og hjemve er i det hele taget et centralt motiv i forfatterskabet. »De danske Skuder« opfordrer til at sætte stævn mod Ceylon, når vinteren banker på, og mod Fyn, når pinesolen bryder frem. Og ved flere lejligheder funderer han i artikelform over sejladsens afgørende rolle i dansk historie og nutid.¹¹

Afslutningsvis bør bemærkes, at Johannes V. Jensens vennekreds den 2. februar 1946 markerede Nobelpris-tildelingen med en fest i Danske Studenters Roklub.¹²

Noter

Også trykt i: *Danske Studenters Roklub. Medlemsblad*, årgang 74, nr. 10, december 2006, s. 18-25.

1. *Samlede Digte*, ved Anders Thyrring Andersen, Erik M. Christensen, Per Dahl og Aage Jørgensen, Gyldendal, 2006, bind 1: *Tekst*, 682 s.; bind 2: *Kommentarer*, 452 s. (Slagsangen, se bind 1, s. 92, og bind 2, s. 103-105).
2. Johannes V. Jensen skrev flere gange om Agnes Henningsen. Han anmeldte romanerne *Strømmen* (1899) og *Den store Kærlighed* (1922) og portrætterede

- rede hende i 1906 og på 60-årsdagen i 1928 og 80-årsdagen i 1948 (Skydebanefesten ved sidstnævnte lejlighed blev arrangeret af Johannes V. Jensen og Tove Ditlevsen). Om selskabeligheden, se Agnes Henningsens erindringer, spec. bindet *Skygger over vejen*, 1955, s. 6-12, 74-75, 79-82, 115-119 og 123-128.
3. Paul Hammerich, *Lysmageren. En krønike om Poul Henningsen*, 1986, s. 115-20, spec. s. 117. Ved senere lejlighed skrev Johannes V. Jensen om »Naturfredning og Poul Henningsen« (*Politiken* 10. januar 1928) og om »Landskab og Teknik« i hans tidsskrift (*Kritisk Revy*, marts 1928). Hvad angår klubhuset, så nedbrændte det i 1936.
  4. Dreng og Moa er vigtige skikkelser i romanmyten *Den lange Rejse* (6 bind, 1908-22). Christofer Columbus lagde navn til slutbindet, der udkom i 1921. Men den store søfarer dukker op i forfatterskabet langt tidligere; det berømte digt »Columbus« fremkom således i Amerika-romanen *Madame D'Ora* (1904), før det faldt på plads i *Digte* (1906).
  5. Hans Hvass, *Små Johannes V. Jensen bemærkninger*, 1973, s. 9. Hvass, 1902-90, var zoolog og tilhørte Johannes V. Jensens vennekreds.
  6. Peder Gram (1881-1956), komponist, dirigent for Dansk Koncertforening 1918-32, musikchef i Statsradionien 1937-51. Sønderjyllands Symfoniorkester dirigeret af Matthias Aeschbacher gav i sæsonen 2005-06 Peder Gram en kunstnerisk revival, jf. Dacapo-indspilningen *Orkesterværker* (CD 8.224713). Hans musikorganisasatoriske indsats derimod tilhører historien.
  7. Frits Johansen & Aage Marcus, *Johannes V. Jensen. En Bibliografi*, bind 1-2, 1933-51 (nr. 575).
  8. George Stephens i *Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie*, 1875, s. 109-116.
  9. *Digte, 1901-1941. Samlet, revideret Udgave*, 1943, »sigtet og redigeret af Aage Marcus«, og *Digte. Ny samlet, revideret Udgave*, 1948, redigeret af Frits Johansen.
  10. Ganske vist anfører han i »Som Dreng skar jeg Skibe...« (1931) roning blandt de prøvede idrætter. Digtets selvbiografiske karakter blev understreget af, at det fremkom i separattræk til 70-års fødselsdagen i 1943.
  11. DSR's *Aarsberetning for 1923* (1924) indeholder s. 14-16 en artikel om »Et gammelt dansk Rofartøj«, en jernalderbåd fra Als. Og langt senere gav udgravningen af Ladbyeskibet anledning til et par artikler i *Politiken*.
  12. Festens hovedkraft var Glyptotekets direktør, kunsthistorikeren Frederik Poulsen, der i 1925 (som den første) bragte Johannes V. Jensen i forslag til Nobelprisen, og som gentog forslaget yderligere otte gange. Poulsens hyldesttale kunne den 3. februar læses i *Politiken*. Jensens takketale indgår i tryksagen 2. *Februar 1946* (Jf. Aage Jørgensen, »... digter nok og efterhånden også menneske nok ...'«, i: Henry Nielsen & Keld Nielsen (red.), *Nabo til Nobel. Historien om tretten danske Nobelpriser*, 2001, s. 172-199 og 515-519).

Aage Jørgensen